

خلاصه‌ای از نشریه آماری نظام پزشکی ایران

مجله علمی نظام پزشکی

شماره ۵، صفحه ۴۳۳، ۱۳۴۹

درجات علمی و تخصصی، کیفیت توزیع پزشکان عمومی و متخصصین در سطح کشور و پاره‌ای خصوصیات دیگر نیز مورد توجه قرار گرفته است و بعلمت واجد بودن چنین شرایطی، موسسات دست اندرکار امور پزشکی و بهداشتی میتوانند بعنوان سندی معتبر مندرجات آنرا برای رسیدن به هدفهای خویش مورد استفاده قرار دهند.

بدیهی است تغییراتی که از شهریور ماه سال جاری به بعد در کم و کیف وضع پزشکان کشور پیدا شده در این آمار ملحوظ نگردیده است ولی نظام پزشکی که این مهم را پی‌ریزی کرده مصمم است در آینده نیز هر چند یکبار مجموعه‌های آماری طبق آخرین اطلاعاتی که بدست می‌آورد، تکمیل و منتشر سازد.

نظری اجمالی بر این آمار مسائل چشم‌گیری را آشکار می‌سازد که نادیده گذاشتن و گذشتن از آن جایز نیست و شاید سودمندترین و بهترین نتیجه‌گیری از تهیه و تدوین این آمار، طرح همان مسائلی باشد که بدنبال خود چاره‌اندیشی‌هایی را ایجاد میکند، فی‌المثل نکته مهمی که از بررسی این آمار استنباط میشود اینست که هنوز تعداد پزشکان موجود در برابر جمعیت کشور نه تنها بحد نصاب نرسیده بلکه باتأسف بسیار باید اذعان کرد این نسبت، نامتعادل و ناموزون است. هنوز مردم این سرزمین از لحاظ پزشک عمومی و متخصص در مضیق هستند و لازم است موسسات آموزش پزشکی توسعه یابد و در امر تربیت پزشک عمومی و متخصصان تسهیلات لازم فراهم شود و بر تعداد پزشکان کشور با سرعت بیشتر و بهر نوع که مقدور و ممکن باشد افزوده گردد تا تناسب و توازن معقول و منطقی بین بیمار و پزشک بوجود آید و بتدریج از این رهگذر بمرحله رفع نیاز اجتماعی برسیم.

مسئله دیگری را که نمیتوان باسانی از آن گذشت، توزیع و تقسیم

در دریاها امسال، اولین نشریه آماری نظام پزشکی ایران درباره آمار پزشکان و دندانپزشکان کشور انتشار یافت. نظر به اینکه نخستین بار است که چنین نشریه دقیقی و معتبری در این زمینه منتشر شده، بجاست تا عموم همکاران عزیز از رؤس مطالب و آمار و ارقام ذکر شده در آن باخبر شوند.

رئیس هیات مدیره مرکزی نظام پزشکی در مقدمه این نشریه مینویسند: «نظام پزشکی ایران افتخار دارد که اصلی دیگر از اصول مذکور در پیام الهام بخش شاهنشاه آریا مهر را نصب‌العین داشته و با فراهم آوردن و انتشار این مجموعه آماری، خدمتی دیگر عرضه کرده است.

شاهنشاه آریا مهر در پیام مبارک ملوکانه «چاره اندیشی در مورد بسیاری از مسائل پزشکی و درمانی و اظهار نظر و ارائه طریق درباره هر يك از آنها» را از وظایف نظام پزشکی مقرر فرمودند و چون نیل باین هدف، در نخستین گام، وجود آماری صحیح و دقیق و اطمینان بخش را ایجاد میکرد برگرد آوری این آمار همت مقصور شد و اینک حاصل کار تقدیم همکاران ارجمند میگردد. امید میرود که این مجموعه آماری نظام پزشکی بتواند مبنای شالوده‌ریزی برنامه‌هایی در سطح تامین بهداشت و درمان واقع شود و مورد استفاده پزشکان و مقامات صاحب نظر و ذینفع قرار گیرد.

این مجموعه بر مبنای ثبت نام پزشکان تا پایان مرداد ماه ۱۳۴۹ فراهم آمده و شاید با قاطعیت بتوان گفت نخستین آمار است در این زمینه که متکی به دقت و صحت و برخوردار از جامعیت است.

در این مجموعه، گذشته از محاسبه تعداد کل پزشکانی که در ایران و در نقاط مختلف کشور بجز فیه پزشکی اشتغال دارند، وضع پزشکان از لحاظ نوع تخصص، محل فراغ از تحصیل، محل اخذ

نقطه‌ای از کشور است.»

این نشریه شامل دو فصل است. فصل اول به آمار پزشکان ورشته‌های تخصصی و سایر نکات حرفه‌ای و اجتماعی و خصوصی آنها اختصاص دارد. فصل دوم مربوط به آمار دندانپزشکان کشور است. از ۷۷۸۰ تن پزشک و ۱۱۷۰ تن دندانپزشک که تا مردادماه ۴۹ مدارک خود را تکمیل و در نظام پزشکی ثبت نام کرده‌اند آمار زیر بدست آمده است:

۱- آمار پزشکان

بطور متوسط در کشور ایران برای هر ۳۲۲۳ تن جمعیت یک پزشک وجود دارد این نسبت در استانها و فرمانداریهای کل بشرح زیر است:

استان	مرکزی	با	۳۹۲۵	تن پزشک برای هر	۱۲۶۷	تن جمعیت یک پزشک
» خوزستان	با	۵۱۱	»	»	۳۰۸۸	»
» خراسان	با	۴۸۲	»	»	۵۱۸۱	»
» اصفهان	با	۴۷۳	»	»	۳۰۰۷	»
» آذربایجان شرقی	با	۳۸۷	»	»	۶۷۰۹	»
» مازندران	با	۳۰۸	»	»	۵۹۷۹	»
» فارس	با	۲۸۸	»	»	۴۹۹۹	»
» گیلان	با	۲۲۸	»	»	۵۶۶۲	»
» آذربایجان غربی	با	۱۶۲	»	»	۶۷۱۱	»
» کرمانشاهان	با	۱۴۶	»	»	۵۳۱۷	»
» کرمان	با	۱۴۳	»	»	۵۳۲۷	»
» ساحلی	با	۱۱۲	»	»	۵۳۴۲	»
فرمانداریکل همدان	با	۱۰۹	»	»	۸۱۶۴	»
استان - سیستان و بلوچستان	با	۹۲	»	»	۴۹۴۵	»
فرمانداریکل لرستان	با	۹۱	»	»	۷۵۴۱	»
» یزد	با	۶۵	»	»	۴۳۲۵	»
» چهارمحال بختیاری	با	۵۸	»	»	۵۱۴۵	»
» سمنان	با	۵۵	»	»	۳۷۷۷	»
» زنجان	با	۳۴	»	»	۱۳۵۶۸	»
» ایلام	با	۱۷	»	»	۸۷۲۳	»
» بویراحمدی	با	۱۷	»	»	۹۴۸۳	»

نامتناسب پزشکان در نقاط مختلف کشور است. اکثر پزشکان، بویژه متخصصین، شهرهای بزرگ و بمرکز استانها یا شهرستانها روی آورده‌اند، و حال آنکه در بسیاری از نقاط کشور و در مناطق دور دست نسبت بین جمعیت و پزشک اختلاف فاحشی را نشان میدهد.

متخصصان، حتی در شهرها نیز به نسبت احتیاجات مردم تقسیم نشده‌اند و این عدم تناسب هر یک مبین مسائلی است درخور توجه و تعمق.

شاید زمانی برسد که برقراری ضوابطی برای اشتغال پزشکان در هر محل و رفع عدم تناسب موجود لازم آید که در درجه اول آن تأمین آسایش و وسائل زندگی بهتر پزشک و خانواده او در هر

۱۱۰ تن، خراسان ۱۰۸ تن، فارس ۹۲ تن، مازندران ۵۵ تن، گیلان ۲۹ تن، آذربایجان غربی ۲۱ تن، کرمانشاهان ۲۷ تن، فرمانداریکل همدان ۱۸ تن، استان کرمان ۱۷ تن و سایر استانها و فرمانداریکل ۴۶ تن.

عده پزشکان مجاز کشور ۶۴ تن میباشد که فاقد درجه دکترای

متخصصین رشته‌های پزشکی در کشور مجموعاً ۲۴۶۷ نفر هستند یعنی ۳۱٫۷ درصد کل پزشکان را تشکیل میدهند که ۱۷۰۹ تن از آنها یا ۶۹٫۲ درصد از تعداد کل متخصصین در استان مرکزی ساکن هستند. در سایر استانها عده متخصصین به این شرح است: استان خوزستان ۱۲۴ تن، آذربایجان شرقی ۱۱۸ تن، اصفهان

پزشکی هستند و ۲۸ تن از آنها در استان مرکزی اقامت دارند. از مجموع ۷۷۸۰ پزشک، ۷۳۴۴ تن مرد، و ۴۳۶ تن زن هستند. در حدود ۵۳۸۱ تن یا ۶۹/۱ درصد پزشکان کشور متأهل هستند و مجموعاً ۱۲۰۰۰ اولاد دارند. ۳۷۸ تن پزشک بیش از ۶۰ سال از عمرشان میگذرد که ۸ نفر از آنها زن هستند.

از ۷۷۱۶ تن پزشکی که درجه دکترای پزشکی دارند ۸۹/۵ درصد از ایران، ۳ درصد از آلمان، ۲/۸ درصد از فرانسه درجه دکترای گرفته‌اند ۴۷ درصد بقیه به ترتیب تعداد، در کشورهای سوئیس، ترکیه، شوروی، انگلستان، آمریکا، اتریش و دیگر کشورها دانش پزشکی آموخته‌اند.

۴۲۱۰ تن پزشک قبل از سال ۱۳۴۰ فارغ‌التحصیل شده‌اند و سال ۴۸ یا ۴۵۵ فارغ‌التحصیل از این جهت در رأس سالهای دیگر قرار دارد.

از ۲۴۶۷ تن متخصص در رشته‌های پزشکی، ۱۵۶۷ تن (۶۳/۱ درصد) از ایران، ۳۹۰ تن (۱۵/۸ درصد) از آمریکا و ۱۹۳ تن (۷/۹ درصد) از آلمان و ۱۶۳ تن (۶/۷ درصد) از فرانسه و ۱۵۴ تن بقیه از کشورهای انگلستان، سوئیس، ترکیه، و دیگر کشورها موفق باخذ درجه تخصص شده‌اند.

رشته‌های تخصصی متخصصان کشور بشرح زیر است:

۸۰۵ تن در رشته‌های عمومی، ۱۳۱۳ تن در رشته‌های جراحی، ۳۴۹ تن در رشته‌های وابسته.

۲- آمار دندانپزشکان: بطور متوسط در کشور ایران برای هر ۲۱۴۳۴ تن جمعیت، یک دندانپزشک وجود دارد و این نسبت‌ها در استانها و فرمانداریهای کل بشرح زیر است:

استان	مرکزی	با	۷۳۱	تن دندان پزشک برای هر	۶۸۱۱	تن جمعیت یک دندان پزشک
»	خوزستان	با	۵۵	»	»	۲۸۶۹۲
»	خراسان	با	۵۴	»	»	۴۶۲۴۷
»	مازندران	با	۵۳	»	»	۳۴۷۴۷
»	اصفهان	با	۴۴	»	»	۳۲۳۳۰
»	آذربایجان شرقی	با	۳۵	»	»	۷۴۱۸۳
»	فارس	با	۳۰	»	»	۴۱۳۲۶
»	گیلان	با	۲۹	»	»	۴۴۵۲۲
»	آذربایجان غربی	با	۲۵	»	»	۴۳۴۸۷
»	کرمانشاهان	با	۱۸	»	»	۴۳۱۳۳
»	کرمان	با	۱۸	»	»	۴۲۳۲۵
»	فرمانداریکل همدان	با	۱۵	»	»	۵۹۳۲۵
»	لرستان	با	۱۱	»	»	۶۲۳۹۱
»	کردستان	با	۱۰	»	»	۶۱۹۰۷
»	یزد	با	۹	»	»	۳۱۲۳۹
»	زنجان	با	۸	»	»	۵۷۶۶۸
استان	بنادر ساحلی	با	۸	»	»	۷۴۷۹۱
»	سیستان و بلوچستان	با	۷	»	»	۶۴۹۹۹
»	فرمانداریکل سمنان	با	۶	»	»	۴۳۶۳۱
»	چهارمحال بختیاری	با	۲	»	»	۱۴۹۲۲۴
»	ایلام	با	۱	»	»	۱۴۸۳۰۷
»	بویراحمدي	با	۱	»	»	۱۶۱۲۱۹

تفکیک رشته‌های فوق باین ترتیب است:
 از ۸۰۵ تن متخصص رشته‌های عمومی، ۲۱۷ تن در رشته بیماریهای داخلی، ۵۸ تن در رشته قلب و عروق، ۱۸ تن در رشته سل و ریه، ۲۹ تن در رشته بیماریهای عفونی، ۶ تن در رشته خون شناسی، ۶ تن در رشته متابولیک، ۳۰۹ تن در رشته بیماریهای کودکان، ۸۸ تن در رشته اعصاب و روان، ۳ تن در رشته فیزیکیال مدیسین و نوتوانی، ۵۰ تن در رشته بیماریهای پوست و آمیزشی، ۲۱ تن در رشته بهداشت عمومی و صنعتی، دارای درجه تخصص هستند.

از ۱۳۱۳ تن متخصص رشته‌های جراحی، ۵۸۲ تن در رشته جراحی عمومی و سرطان، ۴۷ تن در رشته ارتوپدی، ۵۲ تن در رشته بیماریهای میزراه، ۲۸۵ تن در رشته بیماریهای زنان و مامائی، ۱۴۹ تن در رشته چشم پزشکی، ۱۴۳ تن در رشته بیماریهای گوش و گلو و بینی، ۲۱ تن در رشته جراحی پلاستیک و ترمیمی، ۲۱ تن در رشته جراحی مغز و پی، ۱۳ تن در رشته جراحی قلب و عروق و سینه، دارای درجه تخصص هستند.

از ۳۴۹ تن متخصص رشته‌های وابسته، ۱۱۲ تن در رشته بیهوشی، ۱۰۷ تن در رشته رادیولوژی، ۷۱ تن در رشته پاتولوژی، ۳۳ تن در رشته پستوبیولوژی، ۱۴ تن در رشته فیزیولوژی، ۱۲ تن در رشته آناتومی، دارای درجه تخصص هستند.

در ضمن بعضی از شهرستانها هنوز آمار دندانپزشکان خود را گزارش نداده‌اند .

عده دندانپزشکان مجاز، فاقد درجه دکترای دندانپزشکی ۱۱۰ تن میباشند .

از ۱۱۷۰ تن دندانپزشک موجود، ۱۰۳۱ نفر مرد و ۱۳۹ تن زن هستند ، و از این مجموع ۷۶۵ تن متأهل هستند (۶۵/۳ درصد).

از ۱۰۶۰ تن دندانپزشک که درجه دکترای دندانپزشکی دارند ۹۸۹ تن از ایران، ۲۹ تن از آلمان، ۱۸ تن از ترکیه، ۲۴ تن بقیه به ترتیب از لبنان، سوئیس، انگلستان، فرانسه، امریکا، و دیگر کشورها درجه دکترای دریافت داشته‌اند ...

از این عده ۵۱۷ تن قبل از سال ۱۳۴۰ موفق باخذ دکترای شده‌اند و در سالهای ۴۵ تا ۴۸ به ترتیب ۳۶-۵۵-۵۱-۵۱ تن درجه دکترای دندانپزشکی گرفته‌اند .

این نشریه آماری بانمودارها وجدولهای جامع وجالب تهیه شده و قرار است هر چند یکبار تجدید شود تا همیشه آخرین اطلاعات آماری راجع به جامعه پزشکی ایران در اختیار خوانندگان قرار گیرد . بی شک اطلاعاتی که پزشکان و دندانپزشکان عزیز در اختیار سازمان نظام پزشکی میگذارند در این راه مهمترین و اصلی ترین عامل تهیه آمارهای لازم است . ضوابطی که در مورد متخصصین رشته‌های مختلف پزشکی در این

آمار ملاک عمل بوده بشرح زیر است :

۱- در مورد پزشکانیکه تحصیلات تخصصی خود را در کشورهای خارج انجام داده‌اند : ارزش نامه رسمی صادره از وزارت علوم و آموزش عالی یا شورای عالی فرهنگ .

۲- در مورد پزشکانیکه در ایران تحصیلات تخصصی خود را انجام داده‌اند : گواهی نامه رسمی تخصصی صادره از دانشگاه مربوط .

۳- استادان و دانشیاران رسمی دانشکده‌های پزشکی کشور طبق مقررات در رشته تدریس خود متخصص شناخته شده‌اند .

۴- در مورد پزشکانیکه در دو رشته اصلی و فرعی گواهی نامه تخصصی دارند ، رشته اصلی ملاک عمل گرفته است .

۵- در رشته دندان پزشکی ؛ تفکیک رشته‌های تخصص از رشته‌های عمومی منظور نشده است .

بعد از پایان مرداد ماه تا بهمن ماه تعداد ۳۳۰ تن از پزشکان و دندانپزشکان ثبت نام کرده‌اند که از این عده ۳۰۸ تن پزشک و ۲۲ تن دندانپزشک میباشند . باتوجه به این دورقم، آمار پزشکان و دندانپزشکان سراسر کشور تا بهمن ماه ۴۹ بشرح زیر است :

مجموع پزشک و دندانپزشک ۹۲۸۰- پزشکان ۸۰۸۸، دندانپزشکان ۱۱۹۲ تن بعد از پایان مرداد ماه تا بهمن ماه تعداد ۴۳۰ تن از پزشکان مدارک تخصصی خود را ارسال داشته‌اند و باتوجه به این رقم، آمار متخصصین کشور تا بهمن ماه ۴۹-۲۸۹۷ تن میباشند .

جمعیت نقاط مختلف کشور که در این آمار آمده بر مبنای سرشماری عمومی سال ۱۳۴۵ مرکز آمار ایران است

از دکتر علی اصغر پلاسید *

در شماره چهارم آن نشریه مطالبی از طرف آقای دکتر نظری در مورد مقاله اینجانب در مورد توکسوپلاسموز مندرج در شماره سوم عنوان شده بود ، خواهشمند است توضیحات زیر درباره مطالب ایشان در آن نشریه درج شود .

۱- بدینوسیله باید یاد آور شوم که دای تست ساین وایمونو-فلورسانس دو آزمایش جدا از هم است و در اصل مقاله نیز این دو از هم جدا بوده ولی «و» بین دو کلمه در چاپ حذف شده است .

۲- سقط نوزاد مرده بعلت ابتلا به توکسوپلاسموز مطلبی مسلم است ، ولی تکرار سقط از طرف سازمان بهداشت جهانی و در

* بیمارستان جهان‌شاه صالح .

آخرین مقاله‌ای که در این باره نوشته شده است تأیید نشده گزارش اینجانب عبارت بود از شرح بیمارانیکه سقط مکرر نوزاد مرده داشته و مبتلا به توکسوپلاسموز بودند .

۳- نگارنده بیمار حامله‌ای داشت با سابقه سقط مکرر نوزاد مرده که آزمایشها وجود توکسوپلاسموز را تأیید میکرد و عیار بالائی از ایمونو فلورسانس نشان میداد - این بیمار تحت درمان قرار گرفت و طفل سالمی بدنیا آورد که بوسیله آقای دکتر قانع بصری معاینه شد - نوزاد هیچگونه علامتی از بیماری یا ناراحتی دیگر نداشت و اکنون نیز ندارد .